

Kobra
T.C. MİLLÎ
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Soy: 5573
Tarih: 11-10-2017

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ceza Muhakemesi Kanunu ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifimiz gerekçesi ile birlikte ilişikte sunulmuştur. 9/10/2017

Gereğini arz ederiz.

Meral DANIŞ BEŞTAŞ

Adana Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI				
Tali Komisyon	Anayasa			
Esas Komisyon	Adalet			
Tarih:	18 Ekim 2017		E.No: 2/1880	
Ysn. Yrd.	Bsk. Yrd.	Başkan	Gn. Sek. Yrd.	Gen. Sek.
AK	AB	K.T.	K.T.	AK
TBMM BAŞKANI	İK.			

TBMM KANUNLAR ve KARARLAR BŞK.LİĞİ
11 Ekim 2017
Numara:

TBMM GENEL EVRAK
11 Ekim 2017
No: 162480

GENEL GEREKÇE

Seçilme hakkı sadece seçimlerde aday olma hakkını değil, aynı zamanda seçildikten sonra milletvekili olarak parlamentoda bulunma hakkını da ihtiva etmektedir. Bu da hiç kuşkusuz, kişinin seçildikten sonra milletvekili sıfatıyla temsil yetkisini fiilen kullanabilmesini gerektirir. Bu bağlamda seçilmiş milletvekilinin yasama faaliyetine katılmasına yönelik müdahale, sadece onun seçilme hakkına değil, aynı zamanda seçmenlerinin serbest iradelerini açıklama hakkına da yönelik bir müdahale teşkil edebilir (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz: *Sadak ve Diğerleri/Türkiye*, B. No: 25144/94, 26149/95, 26154/95, 27100/95, 27101/95, 11/6/2002, §§ 33, 40). AİHM, milletvekili-seçmen ilişkisinden hareketle, ifade özgürlüğünün halkın seçilmiş temsilcileri için özellikle önemli olduğunu, zira milletvekilinin seçmeni temsil ettiğini, onların taleplerine dikkat çekerek menfaatlerini savunduğunu, dolayısıyla bir muhalif milletvekilinin ifade özgürlüğüne yönelik müdahalenin daha sıkı bir denetimi gerektirdiğini vurgulamıştır (*Castells/İspanya*, B. No: 11798/85, 23/12/1992, § 42).

Yine Anayasa Mahkemesi'nin 13.12.2013 tarihli Balbay Kararı da açıklamış olduğumuz hususları destekler nitelikte emsal teşkil etmektedir. AYM kararında, tutuklama için makul şüphenin yeterli olmadığı belirtildi. Kararda, "*Tutukluluk tedbiri için yalnızca suç işleme konusundaki makul şüphe yeterli olmayıp, sanığın kaçma, saklanma, delilleri karartma, yargılamayı etkileme, kamu düzenini bozma veya yeni bir suç işleme yönünde şüphe oluşturmaya da gerekmektedir*" denilmiştir. Kararın devamında ayrıca seçilme hakkına vurgu yapılarak "*Başvurucunun makul olmayan bir şekilde tutuklu kalması, yasama faaliyetlerine katılmasını engellemiştir. Başvurucunun milletvekili olduktan sonra tutuklu kaldığı süre de gözetildiğinde, seçilme ve milletvekili olarak siyasi faaliyette bulunma hakkına yönelik bu ağır müdahalenin ölçülü ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olduğu söylenemez. Açıklanan nedenlerle Anayasa'nın 19. maddesinin 7. fıkrasıyla bağlantılı olarak 67. maddesinin 1. fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.*" ifadelerine yer verilmiştir. Bu karar ışığında seçilme hakkı sadece seçimlerde aday olma hakkını değil, aynı zamanda seçildikten sonra milletvekili olarak parlamentoda bulunma hakkını da ihtiva etmektedir. Bu da hiç kuşkusuz, kişinin seçildikten sonra milletvekili sıfatıyla temsil yetkisini fiilen kullanabilmesini gerektirir. Bu bağlamda seçilmiş milletvekilinin yasama faaliyetine katılmasına yönelik müdahale, sadece onun seçilme hakkına değil, aynı zamanda seçmenlerinin serbest iradelerini açıklama hakkına da yönelik bir müdahale teşkil etmektedir.

Anayasa'nın 83. maddesi, milletvekillerinin hiç bir baskı ve tehdit altında kalmadan serbestçe yasama faaliyetlerini yürütebilmelerini temin etmek için yasama sorumsuzluğu ve dokunulmazlığı kurumlarına yer vermiştir. Bu bağlamda milletvekillerine yasama faaliyetleri sırasındaki oy ve sözleri nedeniyle mutlak bir sorumsuzluk tanınmıştır. Ayrıca milletvekillerinin işledikleri iddia edilen suçlar nedeniyle tutulma, tutuklanma, sorgulanma ve yargılanmaya karşı, yasama faaliyetlerine aksatmadan katılmalarını temin etmek maksadıyla dokunulmazlık yoluyla koruma altına alınmışlardır. Bu güvenceler, milletvekillerine tanınan bir ayrıcalık ya da imtiyaz olmaktan ziyade, temsil ettikleri seçmenlerinin görüş ve düşüncelerinin siyasal alanda gereği gibi yansıtılmasını sağlamaya dönük koruyucu tedbirlerdir. Nitekim Anayasa Mahkemesi 30/12/1997 tarihli kararında dokunulmazlığın amacını "yasama organı üyelerini, görevlerini tam olarak yerine getirmelerini engelleyecek gereksiz suçlamalardan korumak" şeklinde ifade etmiştir (E. 1997/73, K.1997/73, K.T. 30/12/1997).

Netice itibariyle; bütün Milleti temsil etmek üzere belli bir süre için seçilen milletvekilinin, bu hakkını kullanmasına engel olmayacak koruma tedbirlerinin uygulanabilirliği üzerinde özenle durulmalıdır. Nitekim bu hususta tutuklu milletvekilleri hakkında verilen Anayasa Mahkemesi kararı geniş yorumlanmalı, halkın temsilcisi olan halkın iradesini temsil eden kişilerin milletvekilliği seçildikleri dönem sonuna kadar devam etmelidir. Burada bireysel bir hak yahut bireysel bir koruma söz konusu olmayıp, açık bir kamu yararı söz konusudur. Zira vurguladığımız üzere yapılan düzenleme ile koruma altına alınmak istenen halkın iradesi, halkın temsiliyetidir.

Anayasa'da milletvekili dokunulmazlığı bu biçimde korunduğu halde 20 Mayıs 2016 tarihinde Anayasaya aykırı olarak yapılan değişiklikle milletvekillerinin dokunulmazlıkları kaldırılmış ve tutuklamaların önü böylelikle açılmıştır. Kuşkusuz talihsiz bu karar ile Türkiye demokrasisine darbe vurulmuş, 4 Kasım 2016 tarihinde HDP Eşbaşkanları ile birlikte çok sayıda milletvekili tutuklanmıştır. Hâlihazırda 8 milletvekili cezaevinde olup Eş Genel Başkanımız Sayın Figen Yüksekdağ'ın milletvekilliği de düşürülmüştür. Türkiye'nin 3 üncü büyük partisi olan Halkların Demokratik Partisine oy veren milyonlarca seçmenin iradesi yok sayılmaktadır. Bu vahim durumdan bir an evvel dönülmesi başta Türkiye'nin ve ülke halklarının yararınadır. Bu itibarla Anayasa değişikliği ile yapılan vahim hatadan dönülmeli ve milletvekillerinin tutukluluk hallerine son verilmesi için gerekli yasal düzenlemeler derhal hayata geçirilmelidir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Uzun tutukluluk Türkiye’de önemli bir hak ihlaline dönüşmüş durumda olup uzun tutukluluğun yarattığı mağduriyetlere ilişkin Anayasa Mahkemesi tarafından verilmiş kararlar da mevcuttur. Nitekim uzun tutukluluk; Anayasa’nın 10 uncu ve 19 uncu maddelerine aykırılık teşkil etmektedir. Kişi hürriyeti ve güvenliğine ilişkin sınırlamaların, kanunda belirtilen esas ve usule uygunluğunu sağlama yükümlülüğü ilke olarak idari organlara ve derece mahkemelerine aittir. İdare organları ve mahkemeler esas ve usule ilişkin hukuk kurallarına uymakla yükümlüdürler. Anayasa’nın 19. maddesinin amacı bireyi keyfi bir şekilde özgürlüğünden alıkoymaya karşı korumak olup, maddede öngörülen istisnai hallerde kişi özgürlüğüne getirilecek sınırlamaların maddenin amacına uygun olması ve keyfi uygulamaya yol açmaması gerekir. Keza değişiklik öngördüğümüz yasa maddesi de uzun tutukluluk hallerini beş yıl ile sınırlamakta olup Anayasa Mahkemesi tarafından verilen karar da bu yönlüdür. Ancak tutuklama tedbiri bir yaptırım olup bu nedenle de bu tedbirin kişi özgürlükleri lehine yorumlanması telafisi imkânsız zararların oluşmasına neden olmamak adına da önem arz etmektedir. Üstelik yargılama neticesinde sanığın uzun yıllar tutuklu kaldıktan sonra beraat ettiği hallerde hiçbir maddi tazmin yönteminin kişinin hürriyetinden bir gün bile mahrum kalmasından ötürü uğradığı mağduriyeti gideremeyeceği kuşkusuzdur. Buradan hareketle geçici bir tedbir yöntemi olan tutuklulukta geçecek sürenin kişi özgürlükleri lehine yorumlanması esas alınmalıdır.

Uzun tutuklulukla birlikte son yıllarda yaşanan bir diğer sorunsal da milletvekillerinin tutukluluğudur. Nitekim milletvekili tutukluluğunun salt bir tutuklama olarak değil halk iradesinin temsiliyeti anlamında değerlendirilmesi gereklidir. Milletvekili tutukluluğu seçilme hakkına ve seçmen iradesine açık bir müdahale teşkil etmektedir. Kaldı ki Anayasaya göre milletvekillerinin sahip oldukları yasama hakkını kullanabilmeleri esastır.

MADDE 2- Milletvekillerinin tutukluluğu ve dokunulmazlıklarının kaldırılmış olması Anayasa başta olmak üzere uluslararası sözleşmelere de aykırılık teşkil etmektedir. Tam da burada “serbest seçim hakkı”nın kamu düzeninin esasını oluşturan demokrasinin en önemli ilkelerinden birisi olduğunu ifade etmek gerekir. Nitekim bu husus; hukukun üstünlüğüne dayanan etkili ve anlamlı bir demokrasinin temellerinin atılması ve devamlılığı açısından hayati önemdedir. Yasama yetkisini elinde bulunduran milletvekili, seçim hakkı çerçevesinde bu görevini sürekli bir biçimde ifa etmekle mükelleftir. Yargı organının bu hak ve görevi kendi insiyatifine göre belirlemesi demokratik hukuk devleti ilkesi ile örtüşmemektedir.

MADDE 3- Yürürlük maddesidir.

MADDE 4- Yürütme maddesidir.

CEZA MUHAKEMESİ KANUNU İLE
CEZA VE GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN İNFAZI HAKKINDA KANUNDA
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 102 nci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş; maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(2) Ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde, tutukluluk süresi en çok iki yıldır. Ancak bu süre, zorunlu hallerde, gerekçesi gösterilerek uzatılabilir; uzatma süresi toplamda bir yılı geçemez.”

“(4) Tutuklu iken Yüksek Seçim Kurulu’nun aday olmasında sakınca bulunmadığına ilişkin kararından sonra yapılan seçimlerde milletvekili seçilen bir kimsenin milletvekili seçildiğini gösteren belgenin ilgili mahkemeye ibrazı üzerine tutukluluk haline derhal son verilir. Milletvekilli seçildikten sonra milletvekili hakkında yürütülen soruşturma ve kovuşturma tutuksuz olarak sürdürülür. Yapılan yargılamanın milletvekilinin mahkûmiyeti ile neticelenmesi halinde verilen cezanın infazı TBMM üyelik sıfatının sona ermesine bırakılır. Bu kurala hiçbir şekilde istisna getirilemez.”

MADDE 2- 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 9- 1 Kasım 2015 tarihinde yapılan milletvekili genel seçimlerinde milletvekili seçilenlerden; yargılamasına devam edilenlerin yargılaması tutuksuz olarak yapılır ve yargılamasına devam edilip hakkında mahkûmiyet kararı verilenler ile hakkında kesinleşmiş mahkûmiyet kararı bulunanların hükümlerinin infazı ve mahkûmiyet kararının Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne bildirimi, yasama dönemi sonunda milletvekilliği sıfatının sona ermesine bırakılır. Bu kurala hiçbir şekilde istisna getirilemez.”

MADDE 3- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.